

Відповідальність за порушення права споживачів на безпечність продукції за кримінальними кодексами України та інших держав

М.І. Хавронюк,

заступник керівника апарату
Верховного Суду України,
доктор юридичних наук, доцент

S u m m a r y

The article deals with assessment of the new penal means to counteract release of unsafe products as provided by Article 227 of the Criminal Code of Ukraine in comparison with similar means prescribed by criminal laws of foreign states

З 5 липня 2011 р. набирає чинності нова редакція ст. 227 Кримінального кодексу (далі — КК) України, якою передбачається відповідальність за умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції. Зазначена редакція цієї статті міститься у розд. IX «Прикінцеві положення» Закону від 2 грудня 2010 р. № 2735-VI «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» (який у питаннях термінології відсилає до Закону від 2 грудня 2010 р. № 2736-VI «Про загальну безпечність нехарчової продукції» (далі — Закон № 2736-VI)), що вже є дивним, оскільки зміст наведеної статті стосується не тільки нехарчової, а будь-якої продукції. Але якби ж це було єдиною вадою нової редакції зазначеної статті!

Якщо за старою редакцією ст. 227 КК України великими вважались розміри, що перевищують триста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то за новою (набирає чинності з 5 липня 2011 р.) — це п'ятсот таких мінімумів. Іншими словами, виробники небезпечної продукції стали більш захищеними від дії кримінального закону

Порівняно з чинною редакцією ст. 227 КК України змін не зазнали її санкція й умова про вчинення відповідних дій у великих розмірах. Змінився лише обсяг великих розмірів: якщо за старою редакцією великими вважались розміри, що перевищують триста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі — нмдг), то за новою — це п'ятсот таких мінімумів. Іншими словами, виробники небезпечної продукції стали більш захищеними від дії кримінального закону.

Згідно з п. 5 підрозділу 1 розд. XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, якщо норми інших законів містять посылання на нмдг, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 грн, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума нмдг встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 розд. IV цього Кодексу

для відповідного року. Проте зазначений підпункт набирає чинності лише з 2015 р. Тому до 31 грудня 2014 р. податкова соціальна пільга надається в розмірі 50 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року. У 2011 р. — це 470 грн 50 коп., тобто п'ятсот нмдг — це 235 тис. 250 грн.

Законодавець змушує суб'єкта відповідного діяння турбуватися не стільки про те, щоб не випускати на ринок продукцію, небезпечну для споживачів, скільки про те, щоб при можливому введенні в обіг такої продукції не перейти певну кількісну межу

Так само не змінилися безпосередній об'єкт і сама суть злочину: умисне введення в обіг на ринку України небезпечної продукції — це злочин у сфері господарської діяльності, а не проти громадської безпеки чи здоров'я населення; законодавець змушує суб'єкта відповідного діяння турбуватися не стільки про те, щоб не випускати на ринок продукцію, небезпечну для споживачів, скільки про те, щоб при можливому введенні в обіг такої продукції не перейти певну кількісну межу. Отже, нова редакція ст. 227 КК України, як і попередня, не відповідає вимозі ст. 3 Конституції України і, відверто кажучи, є проявом, так би мовити, законодавчого лицемірства.

Останнє стає особливо наочним, якщо замислитися про роль ознаки «великі розміри». Адже, за задумом законодавця, діями однакового ступеня суспільної небезпечності будуть випуск на ринок, наприклад, як однієї одиниці небезпечного автомобіля вартістю 236 тис. грн, так і 236 дитячих іграшок вартістю 1 тис. грн кожна або 236 тис. небезпечних цукерок вартістю 1 грн за штуку. Проте один автомобіль становить небезпеку для кількох людей, а 236 тис. небезпечних цукерок — для 236 тис. людей. Або інший приклад. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2009 р. свідчить, що за цей рік в Україні виникло 48 тис. 998 пожеж, внаслідок яких загинуло 3 тис. 183 особи, отримали травми 1 тис. 648 осіб, було завдано прямих матеріальних збитків на суму понад 486 млн грн. Найбільша кількість пожеж виникла через порушення правил улаштування та експлуатації електроустановок¹. Причиною багатьох пожеж є зумовлена саме виробником небезпечна займистість побутових струмопровідних приладів (дротів, розеток, вимикачів). Але вартість цих приладів є порівняно мізерною, і тому, щоб притягнути до кримінальної відповідальності особу, винну у введенні їх в обіг, треба довести, що вона, усвідомлюючи їх пожежну

небезпечність, випустила на ринок тисячі таких неякісних і небезпечних приладів загальною вартістю понад 235 тис. 250 грн.

Додаткові труднощі при цьому виникнуть ще й тому, що в КК України не вказано, з яких саме цін слід виходити при обрахуванні зазначеної загальної вартості. Натомість у Законі від 24 лютого 1994 р. № 4004-ХІІ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (ст. 46) стосовно адміністративного штрафу (у розмірі 100 % вартості продукції, що сплачується у разі випуску, реалізації продукції, яка внаслідок порушення вимог стандартів, санітарних норм є небезпечною для життя і здоров'я людей) прямо вказано, що вартість продукції обчислюється за цінами її реалізації.

За статистикою МВС України у 2001 р. було закінчено розслідування у 33 справах про злочин, передбачений ст. 227 КК України, а в 2002 р. — у 47 таких справах. Але судових вироків за ці два роки — жодного². За даними Державної судової адміністрації України у 2005—2009 рр. за ст. 227 КК України була засуджена лише одна особа, — причому до штрафу з позбавленням права обіймати певні посади і займатися певною діяльністю, тобто до видів покарань, які не є ексклюзивно кримінальними (їх аналоги застосовуються і в Україні, і в інших державах не лише як кримінальні, а й як адміністративні та господарські санкції)³. За даними Державного реєстру судових рішень у 2010 р. за ст. 227 КК України було засуджено сім осіб — усі семеро в одній кримінальній справі.

У 2005—2009 рр. в Україні за ст. 227 КК України була засуджена лише одна особа, — причому до штрафу, а в РФ за ст. 238 КК РФ («Виробництво, зберігання, перевезення чи збут товарів і продукції, виконання робіт чи надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки») було засуджено: у 2004 р. — 4 тис. 200, у 2005 р. — 11 тис. 300, у 2009 — 9 тис. 274 особи

Разом з тим, у Російській Федерації (РФ), за статистикою Судового департаменту при Верховному Суді РФ, за ст. 238 КК РФ («Виробництво, зберігання, перевезення чи збут товарів і продукції, виконання робіт чи надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки») було засуджено: у 2004 р. — 4 тис. 200, у 2005 р. — 11 тис. 300, у 2009 — 9 тис. 274 особи⁴.

Одна з причин такого становища — недосконала конструкція диспозиції ст. 227 КК України. Що ж змінилося в її новій редакції? На відміну від чинної:

² Див.: Готін О. М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): Автореф. дис... канд. юрид. наук. — К., 2003. — С. 1.

³ Див.: http://court.gov.ua/sudova_statystyka

⁴ Див.: <http://www.cdep.ru/index.php?id=5&item=80>; <http://www.cdep.ru/index.php?id=5&item=318>

¹ Див.: http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2010/3_3_2009.pdf

1) її диспозиція, хоча й залишається бланкетною, передбачає відсилання не до «стандартів, норм, правил і технічних умов» (які можуть бути встановлені технічними актами), а виключно до нормативно-правових актів (якими, до речі, наразі затверджуються й технічні регламенти);

Нова редакція ст. 227 КК України не містить принципових новел, які дозволили б суттєво підвищити рівень кримінально-правового захисту права споживачів на безпечність продукції

2) кримінально караною дією є не «реалізація споживачам», а «введення в обіг (випуск на ринок України)» продукції, яким за ст. 1 Закону № 2736-VI є перше надання продукції на ринок України. Законодавцем також прямо унеможливлено вчинення злочину шляхом бездіяльності і територіально обмежено дії винних осіб виключно ринком України (тобто на експорт продукції чинність ст. 227 КК України не поширюватиметься);

3) предметом злочину є не «недоброякісні чи некомплектні продукція і товари», а «небезпечна продукція». У ст. 1 Закону № 2736-VI як продукцію розуміють будь-яку речовину, препарат або інший товар, виготовлений у ході виробничого процесу, тобто поняття «продукція» і «товар» є синонімами.

Ще раз наголосимо на тому, що, незважаючи на вимушене посилання на зазначений Закон, який регламентує засади введення в обіг в Україні нехарчової продукції і не поширюється, зокрема, на: харчові продукти, харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки харчових продуктів; продукти тваринного походження; корми, кормові добавки та премікси; живі рослини і тварини; продукцію людського, рослинного і тваринного походження, що безпосередньо використовується як репродуктивний матеріал, призначений для відтворення; спирт, алкогольні напої та тютюнові вироби; лікарські засоби та ветеринарні препарати; наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори; ядерні матеріали, спеціальні матеріали, що розщеплюються, іншу продукцію у сфері використання ядерної енергії; вироби військового призначення; об'єкти містобудування; продукцію, що була у вжитку, поставлена як предмет антикваріату або як продукція, що підлягає ремонту чи відновленню перед її використанням, — немає підстав вважати, що перелічені товари не можуть стати предметом злочину, передбаченого новою редакцією ст. 227 КК України. Наприклад, саме за цією статтею слід кваліфікувати умисне введення в обіг таких, що легально виробляються, наркотичних засобів у великих розмірах, якщо вони не відповідають встановленим

нормативно-правовими актами вимогам щодо їх безпечності.

Предмет злочину — саме небезпечна продукція, тобто будь-яка продукція, що не відповідає визначенню терміна «безпечна продукція». Як безпечну ж у ст. 1 Закону № 2736-VI розуміють продукцію, яка за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов використання (у тому числі щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування): а) не становить жодного ризику або б) становить лише мінімальні ризики, зумовлені використанням такої продукції, які вважаються прийнятними і не створюють загрози суспільним інтересам;

4) новою редакцією ст. 227 КК України передбачено виключно умисний характер дії. Це означає, що у разі випуску на ринок України небезпечної продукції у великих розмірах через необережність особа кримінальної відповідальності не несе. Оскільки у ст. 25 КК України інтелектуальну і волюву ознаки умислу та необережності визначено лише стосовно наслідків суспільно небезпечного діяння, які у ст. 227 КК України прямо не вказані, то питання про зміст вини при вчиненні розгляданого злочину потребує спеціального глибокого дослідження.

Загалом варто ще раз підкреслити: нова редакція зазначеної статті не містить принципових новел, які дозволили б суттєво підвищити рівень кримінально-правового захисту права споживачів на безпечність продукції. У зв'язку з наведеним важливо вивчити зарубіжний досвід такого захисту.

Незважаючи на вимушене посилання на Закон «Про загальну безпечність нехарчової продукції», який регламентує засади введення в обіг в Україні нехарчової продукції, немає підстав вважати, що перелічені в цьому Законі товари, на які не поширюється його дія, не можуть стати предметом злочину, передбаченого новою редакцією ст. 227 КК України. Наприклад, саме за цією статтею слід кваліфікувати умисне введення в обіг таких, що легально виробляються, наркотичних засобів у великих розмірах, якщо вони не відповідають встановленим нормативно-правовими актами вимогам щодо їх безпечності

* * *

Перш ніж розпочати аналіз положень конкретних статей (параграфів) КК інших держав, що передбачають відповідальність за порушення зазначеного права споживачів, є сенс з'ясувати місце їх розташування у цих та інших кодексах — щоб мати уявлення про родовий об'єкт відповідних злочинів. Тут ми побачимо, наскільки різною може бути сама концепція кримінально-правового захисту зазначеного права і наскільки вона відповідає концепції права людини на безпеку взагалі.

Отже, як вже згадувалось, у КК України ст. 227 розташована у розд. VII «Злочини у сфері господарської діяльності». У КК інших держав відповідні статті розташовані у розділах (главах), які передбачають відповідальність за злочини проти:

1) *громадської (загальної) безпеки*: розд. VII «Злочини, що ставлять під загрозу загальну безпеку людей чи власність» КК Голландії — статті 174 і 175; гл. 14 «Злочини проти громадської безпеки» КК Норвегії — §§ 153—157; гл. II «Про загальнонебезпечні злочини, вчинювані шляхом обману» розд. 6 КК Італії «Про загальнонебезпечні злочини» — статті 442—445; гл. 20 «Злочини, що являють небезпеку для суспільства» КК Данії — §§ 187—189; гл. III «Поставлення людини в небезпеку» розд. II книги II КК Франції — ст. 223¹; гл. 3 «Злочинні діяння проти громадського порядку і безпеки» розд. VIII КК Албанії — ст. 288; гл. XX «Злочини проти загальної безпеки» КК Польщі — статті 165 і 169; розд. VI «Злочини, що відносяться до громадської безпеки» КК Таїланду — статті 236, 238, 239;

Законодавці деяких держав розглядають поняття «громадське здоров'я» як частину поняття «громадська (загальна) безпека» або ж обидва ці поняття розглядають як близькі за змістом

2) *здоров'я населення (громадського, народного здоров'я)*: гл. 25 «Злочини проти здоров'я населення і громадської моральності» розд. IX КК РФ — ст. 238 і з такою ж назвою гл. 25 розд. IX КК Киргизької Республіки — ст. 258, гл. XXXII КК Грузії — ст. 251, гл. 10 КК Казахстану — ст. 269; гл. 30 «Злочини проти здоров'я населення» розд. XII КК Туркменістану — ст. 310 і з такою ж назвою гл. 26 КК Таджикистану — ст. 209, гл. 26 КК Вірменії — ст. 279, гл. 29 розд. 10 КК Білорусі — статті 337 і 338; гл. XXXVIII «Злочини і кримінальні проступки проти довілля і здоров'я людини» КК Литви — статті 275 і 276; розд. 3 «Винні діяння, пов'язані з лікарськими засобами» гл. 12 «Винні діяння проти здоров'я населення» КК Естонії — ст. 194; гл. VIII «Злочини проти громадського здоров'я та спільного життя» КК Молдови — статті 214¹ і 216; гл. 36 «Незначні злочини проти громадського здоров'я» КК Норвегії — §§ 359—363; розд. III «Злочини проти народного здоров'я» гл. 11 КК Болгарії — статті 350 і 351; гл. XIV «Злочинні діяння проти здоров'я населення і довілля» КК Сербії — статті 129, 130, 132, 135.

При цьому законодавці деяких держав розглядають поняття «громадське здоров'я» як частину поняття «громадська (загальна) безпека» або ж обидва ці поняття розглядають як близькі за змістом. Саме тому, на нашу думку, статті 359—364 КК Іспанії розташовані у гл. III «Злочини проти громадського здоров'я» розд. XVII «Злочини проти колективної

безпеки», статті 241, 242, 248 КК Сан-Марино — у гл. I «Злочини проти безпеки, громадського здоров'я та довілля» розд. 3 «Злочини проти суспільства», а статті 201, 203, 204, 208 КК Аргентини — у гл. VI «Злочини проти громадського здоров'я. Отруєння або підробка питної води, продовольства чи ліків» розд. VII «Злочини проти громадської безпеки»; у КК Ізраїлю статті 219, 220 розташовані в гл. йюд алеф «Завдання незручностей» розд. хет «Завдання шкоди державним і суспільним засадам». Цікаво, що ст. 207 («Випуск або продаж товарів, виконання робіт або надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки») Модельного КК (Рекомендаційний законодавчий акт для Співдружності Незалежних Держав), прийнятого на VII пленарному засіданні Міжпарламентської асамблеї держав-учасниць СНД 17 лютого 1996 р., розташована в гл. 24 «Злочини проти здоров'я населення» розд. VIII «Злочини проти громадської безпеки і здоров'я населення»;

3) *життя і здоров'я особи*: гл. VI «Про деякі інші проступки проти осіб» розд. VIII «Про злочини і проступки проти особи» КК Бельгії — статті 454—456; розд. I «Злочинні діяння проти життя і здоров'я» КК Швейцарії — ст. 129 і з такою ж назвою розд. 1 КК Австрії — §§ 81 і 89; гл. 3 «Злочини проти життя і здоров'я» КК Швеції — ст. 9; розд. 16 «Злочинні діяння проти життя», розд. 17 «Злочинні діяння проти тілесної недоторканності» КК ФРН — §§ 222 і 229; гл. 28 «Злочини, що полягають у заподіянні тілесних ушкоджень через необережність» КК Японії — ст. 211; гл. XXVI «Злочини, пов'язані із заподіянням фізичної шкоди і смерті через необережність» КК Республіки Корея — ст. 268; гл. 22 «Посягання, пов'язані з нападом» розд. 5 «Посягання на особу» КК Штату Техас США — ст. 22.09;

Злочини проти права споживачів на безпечність продукції розглядаються переважно як злочини проти громадської безпеки або громадського здоров'я. Лише у деяких державах такі злочини, як і в Україні, розглядаються як злочини проти встановленого порядку здійснення господарської діяльності

4) *економічної (господарської) діяльності*: гл. XIX «Злочинні діяння у народному господарстві» КК Латвії — статті 202 і 203; гл. XXVI «Злочини проти підприємницької чи іншої економічної діяльності» КК Грузії — статті 197 і 198; гл. 24 «Злочини у сфері економічної діяльності» розд. IX КК Азербайджану — статті 200.3 і 200.4; гл. II «Про злочини проти промисловості і торгівлі» розд. 8 «Злочини проти державної економіки» КК Італії — ст. 516; розд. II «Злочини в окремих галузях господарства» гл. 6 КК Болгарії — статті 228 і 231; § 1 «Виготовлення, збут підrobлених і неякісних товарів» гл. 3 «Злочини проти

соціалістичного ринкового економічного порядку» КК Китаю — статті 140—148.

Злочини проти права споживачів на безпечність продукції розглядаються переважно як злочини проти громадської безпеки або громадського здоров'я. Лише у деяких державах такі злочини, як і в Україні, розглядаються як злочини проти встановленого порядку здійснення господарської діяльності. Вважаємо такий підхід неправильним.

Для запобігання і протидії випуску та реалізації недоброякісної продукції, яке не спричинює наслідків у вигляді шкоди для життя чи здоров'я людини, крім кримінально-правових слід обирати інші правові засоби

Так, ст. 227 КК України, статті 228 і 231 КК Болгарії, ст. 516 КК Італії, статті 140 і 147 КК Китаю не передбачають наслідків у вигляді шкоди для життя чи здоров'я людини (багатьох людей) або ж створення небезпеки заподіяння такої шкоди. Безпосереднім об'єктом передбачених зазначеними статтями злочинів є виключно встановлений порядок здійснення господарської діяльності. Проте, на нашу думку, за відсутності зазначених наслідків немає необхідності у криміналізації відповідних діянь. Тому для запобігання і протидії випуску та реалізації недоброякісної продукції, яке не спричинює наслідків у вигляді шкоди для життя чи здоров'я людини, крім кримінально-правових слід обирати інші правові засоби. І навпаки, у випадках, коли додатковим безпосереднім об'єктом відповідного злочину є життя і здоров'я людини, статті про такі злочини повинні бути розташовані у розділах (главах), що передбачають відповідальність за злочини проти громадської безпеки (або громадського здоров'я).

Назви і диспозиції відповідних статей, які передбачають відповідальність за порушення права споживачів на безпеку продукції, у кримінальних кодексах ряду пострадянських держав майже не відрізняються від назви і диспозицій ст. 207 Модельного КК (Рекомендаційний законодавчий акт для СНД) від 17 лютого 1996 р.: «Випуск або продаж товарів, виконання робіт або надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки»

Разом з тим, цілком допускаємо можливість іншої, ніж в Україні, концепції побудови Особливої частини КК, коли заподіяння фізичної шкоди і смерті через необережність кваліфікуються як злочини проти життя і здоров'я людини, незалежно від того, за яких обставин, в який спосіб тощо вони заподіяні (як-от у КК Австрії, ФРН, Швейцарії, Швеції, Японії і Республіки Корея). До цієї ж групи можна віднести КК Франції, стаття 223¹ якого передбачає відповідальність за невиконання певних обов'язків з безпеки чи обачності, визначених законом чи регламентом, наслідком

чого стало поставлення іншої людини в безпосередню небезпеку смерті чи заподіяння тілесних ушкоджень, здатних викликати понівечення або хронічне захворювання.

* * *

Наступним кроком нашого дослідження доцільно зробити класифікацію конкретних злочинів, передбачених КК інших держав, що посягають на право споживачів на безпечність продукції. Це дасть нам можливість виділити всі можливі підходи законодавців різних держав до забезпечення зазначеного права кримінально-правовими засобами і в подальшому більш розгорнуто охарактеризувати кожен з них, визначивши його недоліки і переваги. Для того, щоб з'ясувати, чи є відмінність у зазначених підходах у пострадянських та інших державах світу, опишемо їх окремо.

Але насамперед звернемо увагу на те, що назви і диспозиції відповідних статей, які передбачають відповідальність за порушення права споживачів на безпеку продукції, у кримінальних кодексах ряду пострадянських держав майже не відрізняються від назви і диспозицій ст. 207 Модельного КК (Рекомендаційний законодавчий акт для СНД) від 17 лютого 1996 р.:

«Стаття 207. Випуск або продаж товарів, виконання робіт або надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки

(1) Випуск або продаж товарів, виконання робіт або надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки для життя або здоров'я споживачів, а також неправомірні видача або використання офіційного документа, що засвідчує відповідність зазначених товарів, робіт або послуг вимогам безпеки, якщо ці діяння спричинили через необережність заподіяння шкоди здоров'ю людини, — [злочин невеликої тяжкості].

(2) Ті самі дії, якщо вони: а) вчинені щодо товарів, робіт або послуг, призначених для малолітніх; б) спричинили через необережність заподіяння шкоди здоров'ю двох чи більше осіб; в) спричинили через необережність смерть людини, — [злочин середньої тяжкості].

(3) Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, що спричинили через необережність смерть двох чи більше осіб, — [злочин середньої тяжкості]».

Положення ст. 207 Модельного КК з незначними відмінностями повторені у КК Казахстану, Туркменістану, Таджикистану, Киргизької Республіки, Грузії та Вірменії.

Таблиця 1

Діяння	Предмет	Стаття (параграф) КК
Виробництво (виготовлення, переробка)	небезпечної продукції	ст. 238 КК РФ, ст. 258 КК Киргизької Республіки, ст. 203 КК Латвії, ст. 198 КК Грузії, ст. 216 КК Молдови
	небезпечних харчових продуктів	ст. 276 КК Литви
	продукції (товарів), що не відповідає вимогам якості	ст. 202 КК Латвії, ст. 200.3 КК Азербайджану, ст. 409 КК Естонії
	ліків незаконне	ст. 275 КК Литви, ст. 194 КК Естонії, ст. 246 КК Грузії
	підроблених ліків	ст. 214 ¹ КК Молдови
Випуск*	небезпечної продукції	ст. 269 КК Казахстану, ст. 310 КК Туркменістану, ст. 209 КК Таджикистану, ст. 337 КК Білорусі, ст. 251 КК Грузії, ст. 279 КК Вірменії
	неякісної продукції (товарів)	ст. 200.3 КК Азербайджану
Збут (продаж, передача, реалізація, надання)	небезпечної продукції	ст. 238 КК РФ, ст. 269 КК Казахстану, ст. 310 КК Туркменістану, ст. 209 КК Таджикистану, ст. 258 КК Киргизької Республіки, ст. 337 КК Білорусі, статті 198 і 251 КК Грузії, ст. 216 КК Молдови, ст. 279 КК Вірменії
	небезпечних харчових продуктів	ст. 276 КК Литви
	неякісної продукції (товарів)	ст. 202 КК Латвії, ст. 200.3 КК Азербайджану, ст. 409 КК Естонії
	недоброякісної продукції, забрудненої радіонуклідами понад допустимі рівні	ст. 337 КК Білорусі
	ліків незаконний	ст. 246 КК Грузії, ст. 275 КК Литви, ст. 194 КК Естонії
	підроблених ліків	ст. 214 ¹ КК Молдови
Виконання робіт чи надання послуг	що не відповідають вимогам безпеки	ст. 238 КК РФ, ст. 269 КК Казахстану, ст. 310 КК Туркменістану, ст. 209 КК Таджикистану, ст. 258 КК Киргизької Республіки, ст. 203 КК Латвії, ст. 338 КК Білорусі, ст. 251 КК Грузії, ст. 279 КК Вірменії
	що не відповідають вимогам якості	ст. 202 КК Латвії
Неправомірні видача чи використання	офіційного документа, що посвідчує відповідність вимогам безпеки продукції, яка насправді є небезпечною	ст. 238 КК РФ, ст. 269 КК Казахстану, ст. 310 КК Туркменістану, ст. 209 КК Таджикистану, ст. 258 КК Киргизької Республіки, ст. 251 КК Грузії, ст. 279 КК Вірменії

* При цьому у відповідних статтях КК Казахстану, Туркменістану, Таджикистану, Білорусі, Вірменії як випуск очевидно розуміють виробництво (виготовлення), оскільки відповідальність за виробництво (виготовлення) окремо не встановлена, а у ст. 200.3 КК Азербайджану поняття «виробництво» і «випуск у продаж» застосовані одночасно, що означає відмінність їх змісту.

Як свідчить проведене нами порівняння, *схожими рисами* відповідних складів злочинів, передбачених КК держав колишнього СРСР, є їх в усіх випадках загальний суб'єкт, а також те, що майже всі вони характеризуються умислом до діяння (крім деяких злочинів, передбачених ст. 203 КК Латвії і ст. 275 КК Литви).

Переважно типовими є і суспільно небезпечні наслідки аналізованих злочинів, які в більшості стосуються фізичної шкоди. У простих складах це: створення загрози захворювання чи отруєння людей (КК Білорусі), створення загрози для життя чи здоров'я людини або для довкілля (КК Естонії), шкода здоров'ю людини (КК Казахстану, Туркменістану, Таджикистану, Киргизької Республіки, Грузії, Вірменії), істотна шкода здоров'ю споживача, його майну або довкіллю (КК Латвії) та значна шкода (КК Грузії), а у кваліфікованих: смерть або тяжка (у КК Білорусі, Молдови й Азербайджану — навіть і менш тяжка) шкода здоров'ю людини, шкода здоров'ю двох чи більше людей, смерть двох чи

більше людей (КК Вірменії, Молдови), а також інші тяжкі наслідки (КК Азербайджану). Лише у ст. 238 КК РФ, ст. 194 КК Естонії, ст. 276 КК Литви, статтях 214¹ і 216 КК Молдови, статтях 197 і 198 КК Грузії прості склади злочину побудовані як формальні (у відповідних кваліфікованих складах КК Грузії згадується про «створення небезпеки для життя чи здоров'я людей» і «тяжкі наслідки»).

Таким чином, основними *відмежувальними ознаками* переважної більшості зазначених злочинів є діяння і предмет. Використовуючи ці дві ознаки як критерії класифікації, можна виділити такі *спеціальні види злочинів, що посягають на право споживачів на безпечність продукції* (див. табл. 1).

Отже, *схожість* положень цих кодексів щодо права споживачів на безпечність продукції полягає у тому, що ними передбачена відповідальність за:

а) виробництво (виготовлення, переробку) або випуск певної продукції, а також її реалізацію (збут, продаж, передачу, надання) (у всіх 13-ти оглянутих КК);

б) виконання робіт чи надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки чи якості (у 10-ти КК);

в) неправомірні видачу чи використання офіційного документа, що посвідчує відповідність вимогам безпеки продукції, яка насправді є небезпечною (у 7-ми КК).

Разом з тим **відмінними рисами є:**

1) встановлення відповідальності за деякі специфічні діяння: ввезення небезпечної продукції (ст. 198 КК Грузії); перевезення (транспортування) небезпечної продукції (ст. 238 КК РФ, ст. 216 КК Молдови); фальсифікацію товарів (ст. 197 КК Грузії, ст. 216 КК Молдови); незаконне користування екомаркою (ст. 199 КК Грузії); зберігання небезпечної продукції (ст. 238 КК РФ, ст. 216 КК Молдови); приховування продукції (товарів), що не відповідає вимогам якості (ст. 200.3 КК Азербайджану); незаконне володіння ліками (ст. 194 КК Естонії);

2) специфічний предмет злочину. Йдеться про виробництво (виготовлення, переробку), випуск, збут не будь-якої небезпечної продукції, а виключно харчової (ст. 276 КК Литви), а також таких предметів, як: ліки (фармацевтична продукція) (ст. 246 КК Грузії, ст. 275 КК Литви, ст. 194 КК Естонії, ст. 214¹ КК Молдови); продукція (товари), що не відповідає вимогам якості (ст. 202 КК Латвії, ст. 200.3 КК Азербайджану, ст. 409 КК Естонії), у тому числі забруднена радіонуклідами понад допустимі рівні (ст. 337 КК Білорусі);

У КК багатьох країн здійснено чіткий поділ злочинних діянь на умисні та необережні і тому законодавець вимушений так само чітко встановлювати відповідальність окремо за умисні та за необережні відповідні діяння; іноді певне умисне діяння визнається злочином, а таке саме необережне — кримінальним проступком; крім того, сам зміст умислу і необережності за КК цих держав є відмінним від КК України та інших пострадянських держав. У деяких КК сконструйовано склади злочинів з пом'якшуючими обставинами, якими визнаються певні діяння, вчинені через необережність або через недбалість чи недосвідченість у певній професії чи ремеслі

3) особливості суб'єктивної сторони складу злочину. В одній групі держав караним є виробництво (виготовлення), зберігання, перевезення відповідної продукції з метою збуту (ст. 238 КК РФ, статті 275 і 276 КК Литви) або з метою передачі (ст. 194 КК Естонії), або випуск з метою збуту (ст. 279 КК Вірменії), — у той час як в іншій групі виробництво (виготовлення, переробка) такої самої продукції визнається злочином незалежно від мети (ст. 258 КК Киргизької Республіки, статті 198 і 246 КК Грузії, статті 214¹ і 216 КК Молдови, ст. 202 КК Латвії, ст. 200.3 КК Азербайджану), так само як і її випуск (ст. 269 КК Казахстану, ст. 310 КК Туркменістану, ст. 209 КК Таджикистану,

ст. 337 КК Білорусі, ст. 251 КК Грузії, ст. 200.3 КК Азербайджану). З цього випливає, що у першій з названих груп держав виробництво (виготовлення), зберігання, перевезення відповідної продукції без мети її збуту (передачі), а у Вірменії — випуск без мети збуту не є кримінально караними діяннями.

* * *

Схожими рисами відповідних складів злочинів, передбачених КК інших держав світу, крім держав колишнього СРСР (і водночас відмінними рисами порівняно з відповідними складами злочинів, передбачених КК держав колишнього СРСР), є:

1) як правило, загальний суб'єкт злочину. Разом з тим, на відміну від КК держав колишнього СРСР, у багатьох випадках суб'єкт злочину є спеціальним: у ч. 2 § 359 КК Норвегії і ст. 360 КК Іспанії — це підприємець, у ч. 1 ст. 228 КК Болгарії — службова особа, у ч. 2 ст. 362 КК Іспанії — фармацевт або керівник легальної лабораторії, у ст. 363 — виробник, дистриб'ютор чи продавець, у ч. 1 ст. 364 КК цієї країни — власник чи особа, відповідальна за виробництво на фабриці харчових продуктів, у ст. 140 КК Китаю — виробник чи продавець, у ст. 220 КК Ізраїлю — роздрібний торговець чи директор підприємства, де їжа і напої продаються для вживання на місці;

2) те, що багато з них є необережними (ст. 175 КК Голландії, ч. 6 § 153, §§ 359 і 360 КК Норвегії, ч. 2 § 187, ч. 2 § 188, ч. 2 § 189 КК Данії, ст. 9 гл. 3 КК Швеції, ст. 351 КК Болгарії, ч. 1 § 81 і § 89 КК Австрії, ст. 248 КК Сан-Марино, §§ 2 і 4 ст. 165, § 2 ст. 169 КК Польщі, §§ 222 і 229 КК ФРН, ч. 2 ст. 129, ч. 2 ст. 130, частини 3 і 4 ст. 135 КК Сербії, ст. 211 КК Японії, ст. 268 КК Республіки Корея, ст. 239 КК Таїланду, ст. 220 КК Ізраїлю, ст. 203 КК Аргентини). Наведене можна пояснити тим, що у багатьох із цих КК здійснено чіткий поділ злочинних діянь на умисні

та необережні і тому законодавець вимушений так само чітко встановлювати відповідальність окремо за умисні та за необережні відповідні діяння; іноді певне умисне діяння визнається злочином, а таке саме необережне — кримінальним проступком; крім того, сам зміст умислу і необережності за КК цих держав є відмінним від КК України та інших пострадянських держав. У деяких КК сконструйовано склади злочинів з пом'якшуючими обставинами, якими визнаються певні діяння, вчинені через необережність (ч. 2 § 187, ч. 2 § 188, ч. 2 § 189 КК Данії, §§ 2 і 4 ст. 165 КК Польщі та ін.) або через недбалість чи недосвідченість у певній професії чи ремеслі (ст. 203 КК Аргентини);

3) те, що мета і мотив не є характерними ознаками складу злочину. Виняток становлять лише: КК Данії, в якому обов'язковою ознакою додавання отрути чи інших речовин у продукти є мета створення небезпеки для здоров'я інших осіб (п. 1 ч. 1 § 187), а ознакою обробки шкідливих для здоров'я продуктів — мета приховати їх зіпсований стан (п. 2 ч. 1 § 187); КК Іспанії, в якому передбачено відповідальність за підробку або фальсифікацію ліків чи речовин з метою продажу чи використання іншим способом (п. 2 ч. 1 ст. 362), за зберігання, рекламування, пропозицію, продаж тощо підроблених чи сфальсифікованих ліків або речовин — з метою продажу чи іншого збуту третім особам (п. 3 ч. 1 ст. 362), а за приховування або викрадання товарів, що йдуть на знищення або дезінфекцію, — з метою продажу цих товарів (ч. 5 ст. 363); КК Сербії, в якому мета продажу є обов'язковою ознакою виробництва недоброякісних продуктів з (ч. 1 ст. 129); КК Ізраїлю, де мета продажу для вживання є обов'язковою ознакою порчі їжі чи напою (ст. 219-бет);

4) те, що у багатьох з них наявні факультативні ознаки об'єктивної сторони. Вони стосуються: засобів — шкідливих речовин (ст. 454 КК Бельгії, § 153 КК Норвегії, ст. 364 КК Іспанії), місця — магазину чи іншого місця (ст. 456 КК Бельгії), часу — під час виробництва, виготовлення або після цього (ст. 362 КК Іспанії) тощо.

На нашу думку, і формальний склад, і матеріальний склад з таким наслідком, як створення небезпеки (для життя та здоров'я людини) — по суті одне й те саме. Якщо замість злочинів проти громадської безпеки з формальним складом сконструювати аналогічні злочини, які передбачатимуть суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки настання тяжких наслідків, суть кримінальної відповідальності не зміниться

Стосовно суспільно небезпечних наслідків аналізованих злочинів, то вони, як і в КК пострадянських держав, переважно типові і стосуються фізичної шкоди (винятками є лише статті 143, 145—148 КК Китаю, де згадуються тяжкі наслідки, особливо тяжкі наслідки і значна, велика та особливо велика шкода виробництву). Прості склади злочину найчастіше побудовані як формальні, а там, де вони є матеріальними, як наслідки згадуються: створення небезпеки для життя та/або здоров'я людини (§ 153 КК Норвегії, § 189 КК Данії, ст. 9 гл. 3 КК Швеції, ст. 223¹ КК Франції, статті 361—363 КК Іспанії, § 1 ст. 165 КК Польщі, ст. 236 КК Таїланду, статті 141 і 143 КК Китаю), «смерть людини чи значна шкода організму або здоров'ю» (§ 157 КК Норвегії), «тяжка шкода здоров'ю людини» (статті 142 і 145 КК Китаю), «тяжкі наслідки» і «значна шкода виробництву» (статті 146 і 147 КК Китаю).

Проте, на нашу думку, і формальний склад, і матеріальний склад з таким наслідком, як створення

небезпеки (для життя та здоров'я людини) — по суті одне й те саме. На користь такої думки свідчить, наприклад, те, що у КК України, як слушно зазначає В.П. Тихий, «абсолютна більшість злочинів проти громадської безпеки є злочинами з формальним складом... Тільки деякі злочини проти громадської безпеки мають матеріальний склад (статті 264, 267 і 270)... Ці злочини передбачають два види наслідків: створення небезпеки настання тяжких наслідків (ч. 1 ст. 267) або фактичне настання істотної шкоди (тяжких наслідків) (ст. 264) чи шкоди здоров'ю людей або майнової шкоди у великому розмірі (ч. 1 ст. 270 КК України). Але і при вчиненні цих злочинів необхідним етапом або наслідком є створення загальної небезпеки (умов) заподіяння тяжкої шкоди»⁵. Якщо замість злочинів проти громадської безпеки з формальним складом сконструювати аналогічні злочини, які передбачатимуть суспільно небезпечні наслідки у вигляді створення небезпеки настання тяжких наслідків, суть кримінальної відповідальності не зміниться. І для суб'єкта, і для держави немає різниці, будуть підставою кримінальної відповідальності самі по собі знищення радіоактивних матеріалів (ч. 1 ст. 265 КК України), переміщення продукції за межі зони відчуження без проведення дозиметричного контролю (ч. 1 ст. 267¹), ввезення небезпечних відходів (ч. 2 ст. 268), незаконне перевезення вибухових речовин (ч. 1 ст. 269) чи ті самі дії, якими створено небезпеку для життя або здоров'я людей. В обох випадках цими діями реально створюється небезпека для життя чи здоров'я людей і в обох випадках є підстави ці діяння криміналізувати, оскільки згідно зі ст. 11 КК України діяння може бути визнане злочином за умови як заподіяння, так і можливості заподіяння ним істотної шкоди.

Знову ж, взявши за критерії класифікації діяння і предмет, виділимо такі спеціальні види злочинів, що посягають на право споживачів на безпечність продукції, за КК інших держав світу (крім держав колишнього СРСР) (див. табл. 2).

Отже, *схожість* між собою положень КК інших держав щодо права споживачів на безпечність продукції полягає у тому, що ними передбачена відповідальність за:

- а) виробництво (виготовлення) певної продукції (в 11-ти із 23-х оглянутих КК);
- б) її реалізацію (торгівлю нею, поставку, продаж, пропозицію до продажу, випуск у продаж, поширення, спробу поширити, збут, доставку, безоплатну передачу) (у 16-ти КК);
- в) її зберігання (у 5 КК).

⁵ Тихий В. Актуальні питання застосування і вдосконалення кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти громадської безпеки // Право України. — 2010. — № 9. — С. 27.

Таблиця 2

Діяння	Предмет	Стаття (параграф) КК
Виробництво (виготовлення)	будь-яких небезпечних (шкідливих) товарів	ч. 1 § 359 КК Норвегії, статті 359 і 360 КК Іспанії
	небезпечних (шкідливих) продовольчих товарів	ч. 1 ст. 350 КК Болгарії, статті 242 і 248 КК Сан-Марино, ст. 288 КК Албанії, частини 2 і 4 ст. 363 КК Іспанії, статті 143 і 144 КК Китаю
	небезпечних продовольчих товарів і предметів повсякденного користування	ст. 165 КК Польщі
	небезпечних (неякісних, фальсифікованих) ліків	статті 241 і 248 КК Сан-Марино, ст. 288 КК Албанії, статті 361 і 362 КК Іспанії, ст. 165 КК Польщі, статті 141, 142 КК Китаю, статті 236, 238, 239 КК Таїланду
	недоброякісної продукції	статті 129 і 135 КК Сербії, ст. 228 КК Болгарії
	електроприладів, пневмотехніки, вогне-, вибухонебезпечної або іншої продукції, що не відповідає вимогам безпеки	ст. 146 КК Китаю
	підроблених отрутохімікатів, ветеринарних препаратів, хімічних добрив, насіння	ст. 147 КК Китаю
	нестандартних: медичних апаратів й інструментів, медико-санітарних матеріалів; отрутохімікатів, ветеринарних препаратів, хімічних добрив, насіння; парфюмерно-косметичних товарів	статті 145, 147, 148 КК Китаю
Реалізація (торгівля, поставка, продаж, пропозиція до продажу, випуск у продаж, поширення, спроба поширити, збут, доставка, безоплатна передача)	будь-яких небезпечних (шкідливих) товарів	статті 174 і 175 КК Голландії, частини 1 і 2 § 359 КК Норвегії, статті 359 і 360 КК Іспанії, статті 201 і 203 КК Аргентини
	небезпечних (шкідливих, отруєних, зіпсованих, підроблених, сфальсифікованих тощо) продовольчих товарів	статті 455 і 456 КК Бельгії, частини 2—4 § 153 КК Норвегії, статті 442, 444 і 516 КК Італії, § 187 КК Данії, ч. 2 ст. 350 КК Болгарії, статті 242 і 248 КК Сан-Марино, ст. 288 КК Албанії, п. 3 ч. 1 ст. 362, частини 2—4 ст. 363 КК Іспанії, статті 143 і 144 КК Китаю, статті 236, 238 і 239 КК Таїланду, ст. 219-алеф КК Ізраїлю
	у т.ч. вчинена з метою приховати їх зіпсований стан обробка продуктів, зіпсованих так, що їх вживання чи використання є шкідливими для здоров'я	п. 2 ч. 1 § 187 КК Данії
	у т.ч. додавання шкідливих речовин (отрути) до продовольчих товарів, призначених для продажу чи використання	ст. 454 КК Бельгії, ч. 6 § 153 КК Норвегії, п. 1 ч. 1 § 187 КК Данії (з метою створення небезпеки для здоров'я людей), ч. 1 ст. 364 КК Іспанії, ст. 219-бет КК Ізраїлю
	небезпечних продовольчих товарів і предметів повсякденного користування	§ 188 КК Данії, ст. 165 КК Польщі, ст. 22.09 КК Штату Техас США
	недоброякісної продукції	статті 129 і 135 КК Сербії, зокрема у значній кількості чи значної вартості (ст. 231 КК Болгарії, ст. 140 КК Китаю)
	недоброякісних продовольчих товарів	ч. 1 ст. 363 КК Іспанії
	речовин, призначених для фальсифікації продовольчих товарів	ст. 455 КК Бельгії
	небезпечних (неякісних, фальсифікованих) ліків	§§ 157 і 360 КК Норвегії, § 189 КК Данії, ст. 443 КК Італії, статті 241 і 248 КК Сан-Марино, ст. 288 КК Албанії, ст. 361, п. 3 ч. 1 ст. 362 КК Іспанії, ст. 165 КК Польщі, статті 141, 142 КК Китаю, статті 201 і 203 КК Аргентини, ст. 22.09 КК Штату Техас США
електроприладів, пневмотехніки, вогне-, вибухонебезпечної або іншої продукції, що не відповідає вимогам безпеки	ст. 146 КК Китаю	

Таблиця 2. Продовження

Діяння	Предмет	Стаття (параграф) КК
Реалізація (торгівля, поставка, продаж, пропозиція до продажу, випуск у продаж, поширення, спроба поширити, збут, доставка, безоплатна передача)	підроблених отрутохімікатів, ветеринарних препаратів, хімічних добрив, насіння	ст. 147 КК Китаю
	нестандартних: медичних апаратів й інструментів, медико-санітарних матеріалів; отрутохімікатів, ветеринарних препаратів, хімічних добрив, насіння; парфюмерно-косметичних товарів	статті 145, 147, 148 КК Китаю
Зберігання (тримання для торгівлі, володіння для продажу)	небезпечних продовольчих товарів	ст. 456 КК Бельгії, статті 442 і 444 КК Італії, ст. 288 КК Албанії, ст. 219-алеф КК Ізраїлю
	небезпечних або неякісних ліків	ст. 443 КК Італії, п. 3 ч. 1 ст. 362 КК Іспанії

У свою чергу, **відмінним** є те, що:

1) лише окремими із цих КК встановлена відповідальність за такі специфічні діяння, як: імпорт небезпечних продовольчих товарів або ліків (ст. 288 КК Албанії); рекламування, оголошування, показ тощо підроблених чи сфальсифікованих ліків або речовин (п. 3 ч. 1 ст. 362 КК Іспанії); приховування або викрадання товарів, що йдуть на знищення або дезінфекцію (ч. 5 ст. 363 КК Іспанії); годування небезпечними речовинами тварин, чиє м'ясо й інші продукти призначені для споживання людьми, направлення таких тварин на бойню, передавання їхніх продуктів для людського споживання (ч. 2 ст. 364 КК Іспанії); нездійснення чи несумлінне здійснення перевірки худоби перед забоєм або м'яса, призначеного для переробки, що може спричинити шкоду здоров'ю населення (статті 130 і 135 КК Сербії); невиконання особою обов'язків з контролю за чистотою продуктів, які вона постачає (ст. 220 КК Ізраїлю);

2) лише у 4-х КК передбачена відповідальність за виробництво і реалізацію будь-якої небезпечної продукції, у 13-ти — продовольчих товарів та/або предметів повсякденного користування, а у деяких — і таких специфічних предметів, якими є: речовини, призначені для фальсифікації продовольчих товарів (ст. 455 КК Бельгії); небезпечні ліки (§§ 157 і 360 КК Норвегії, § 189 КК Данії, ст. 443 КК Італії, статті 241 і 248 КК Сан-Марино, ст. 288 КК Албанії, ст. 361, п. 3 ч. 1 ст. 362 КК Іспанії, ст. 165 КК Польщі, статті 141 і 142 КК Китаю, статті 201 і 203 КК Аргентини, ст. 22.09 КК Штату Техас

США); електроприлади, пневмотехніка, вогне-, вибухонебезпечна або інша продукція, що не відповідає вимогам безпеки (ст. 146 КК Китаю);

3) у 5-ти КК передбачена відповідальність за виробництво та реалізацію крім небезпечної також і недоброякісної або нестандартної продукції.

Лише у чотирьох із розглянутих КК передбачена відповідальність за виробництво і реалізацію будь-якої небезпечної продукції, у тринадцяти — продовольчих товарів та/або предметів повсякденного користування, а у деяких — і таких специфічних предметів, якими є: речовини, призначені для фальсифікації продовольчих товарів; небезпечні ліки; електроприлади, пневмотехніка, вогне-, вибухонебезпечна або інша продукція, що не відповідає вимогам безпеки

Тепер можна виділити схожі положення щодо захисту права споживачів на безпечність продукції в усіх розглянутих КК, а також найбільш значимі риси, за якими відповідні положення КК пострадянських держав відрізняються від аналогічних положень КК інших держав світу.

Схожим є те, що:

1) ці злочини віднесені законодавцем переважно (у 27 із 36 розглянутих КК) до злочинів проти громадської (загальної) безпеки або проти здоров'я населення;

2) у більшості розглянутих КК передбачено відповідальність за: виробництво (виготовлення) певної небезпечної для споживачів продукції (у 21-му КК); її реалізацію (продаж, збут тощо) (у 26-ти КК);

3) предметом цих діянь переважно є небезпечні продовольчі товари та предмети повсякденного

користування, а також ліки або ж будь-яка небезпечна продукція;

4) у половині випадків відповідні склади злочинів не передбачають наслідків; якщо ж наслідки передбачені, то ними є, як правило, небезпека заподіяння фізичної шкоди людині або реальне заподіяння такої шкоди;

5) суб'єкт цих злочинів є, за незначними винятками, загальним.

На нашу думку, мінімально необхідним кроком національного законодавця на сучасному етапі є доповнення КК України принципово новими за своїм змістом статтями, які передбачили б відповідальність за випуск небезпечної продукції, з розміщенням їх у розд. IX «Злочини проти громадської безпеки» або в розд. XIII «...злочини проти здоров'я населення» Особливої частини. У зазначених статтях слід сформулювати відповідні злочини з матеріальним складом

На відміну від КК пострадянських держав, у КК інших держав світу не передбачено відповідальності за: виконання робіт чи надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки чи якості; неправомірні видачу чи використання офіційного документа, що посвідчує відповідність вимогам безпеки продукції, яка насправді є небезпечною.

* * *

На закінчення зазначимо, що, на нашу думку, мінімально необхідним кроком національного законодавця на сучасному етапі є доповнення КК України принципово новими за своїм змістом статтями, які передбачили б відповідальність за випуск небезпечної продукції, з розміщенням їх у розд. IX «Злочини проти громадської безпеки» або в розд. XIII «...злочини проти здоров'я населення» Особливої частини.

У зазначених статтях слід сформулювати відповідні злочини з матеріальним складом, які містили б такі ознаки:

1) діяння — випуск на товарний ринок небезпечної продукції, а так само виконання робіт чи надання послуг, що не відповідають вимогам безпеки. У примітці слід дати якомога ширше визначення поняття випуску продукції на товарний ринок, яке включало б реалізацію продукції споживачам, у тому числі на умовах обміну, та її безоплатне надання (спонсорство, меценатство, для проби тощо);

2) предмет — будь-яка продукція, небезпечна для споживача. Випадки випуску на товарний ринок продукції, взагалі забороненої до випуску (наприклад радіоактивно забрудненої продовольчої продукції), та незаконний випуск на товарний ринок продукції

підвищеної небезпеки (хімічні, у тому числі лікарські засоби, а також токсичні, вибухові, окислювальні, горючі речовини, біохімічні, мікробіологічні, біотехнологічні препарати, патогенні для людей і тварин мікроорганізми, наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, ядерні матеріали, спеціальні матеріали, що розщеплюються, інша продукція у сфері використання ядерної енергії тощо) можуть бути визначені як окремі склади злочину в інших статтях.

Як окремі спеціальні склади злочину — зокрема з урахуванням Критерію, за яким оцінюється ступінь ризику від провадження діяльності у сфері охорони здоров'я для безпеки життя і здоров'я населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) (додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2008 р. № 843) — доцільно визначити також виконання таких робіт і надання таких послуг, що не відповідають вимогам безпеки, як: медичні послуги та послуги народної медицини; послуги зі зберігання і переробки донорської крові та її компонентів і виготовлення з них препаратів; послуги зі зберігання, транспортування, фасування і пакування засобів дезінфекції, дезінсекції, дератизації, приготування робочих розчинів і приманок з таких засобів; проведення дезінфекційних, дезінсекційних, дератизаційних робіт тощо;

3) суспільно небезпечні наслідки: у простому складі — заподіяння середньої тяжкості або тяжких тілесних ушкоджень; у кваліфікованому — смерть потерпілого; в особливо кваліфікованому — смерть двох чи більше осіб. Випуск небезпечної продукції, який лише створив загрозу для життя чи здоров'я людини, за певних умов міг би розглядатися як замах на відповідний умисний злочин;

Необхідно внести зміни до статей 358 і 366 КК України з тим, щоб уможливити притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у видачі та використанні офіційного документа, що посвідчує відповідність вимогам безпеки продукції, яка насправді є небезпечною

4) суб'єкт злочину — загальний. Вчинення відповідного діяння особою, яка уповноважена забезпечувати безпеку продукції, що випускається на товарний ринок, може бути визначено як кваліфікуючу ознаку складу злочину.

Необхідно також внести зміни до статей 358 і 366 КК України з тим, щоб уможливити притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у видачі та використанні офіційного документа, що посвідчує відповідність вимогам безпеки продукції, яка насправді є небезпечною.